

medialiitto

Lausunto
12.8.2022

Työ- ja elinkeinoministeriö
Viite: Diaarinumero VN/25323/2021

Luonnos valtioneuvoston huoltovarmuusselonteoksi

Medialiitto on saanut työ- ja elinkeinoministeriöltä lausuttavaksi luonnoksen valtioneuvoston huoltovarmuusselonteoksi. Medialiitto kiittää lausuntopyynnöstä ja esittää seuraavat huomiot luonnokseen kotimaisen media-alan ja graafisen teollisuuden näkökulmasta esityksen jatkovalmistelussa huomioon otettavaksi. Muilta osin Medialiitto kannattaa Elinkeinoelämän keskusliitto EK:n lausuntoa asiassa.

Pääviestit

Medialiitto ehdottaa, että selontekoluonnoksen jatkovalmistelussa selontekoa täydennettäisiin seuraavasti:

- Median ja erityisesti riippumattomien tiedotusvälineiden keskeinen rooli osana kokonaisvarautumista tulisi mainita selonteossa. Tähän liittyy suomalaisen median toimintaedellytysten turvaaminen pitkäjänteisesti. Suositeltava työkalu tähän olisi mediapolitiikan koordinoinnin parantaminen maassamme.
- Toimituksellinen media (päätoimittajavastuun alainen ja Journalistin ohjeisiin sitoutuneet tiedotusvälineet) ja muu media tulisi selkeyden vuoksi erotella selonteossa toisistaan. Se tukisi muun median kuin tiedotusvälineiden toiminnan seuranta huoltovarmuuden riskien minimoinnissa.
- Selonteossa tulisi nostaa selkeämmin esille se, että huoltovarmuusorganisaatioon kuuluvien poolien toimintaa suunnitellaan ja toteutetaan nimenomaan elinkeinoelämävetoisesti. Poolit keräävät tietonsa suoraan elinkeinoelämältä ja toimivat Huoltovarmuuskeskuksen tilannekuvan pohjana. Tähän perustuu kansallisen huoltovarmuusjärjestelmämme vahvuus, joka pohjaa toimivaan julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyöhön.

Yleisiä huomioita media-alan kannalta

Selonteko käsittelee yhteiskunnan normaalioloissa tapahtuvaa varautumista ja huoltovarmuustyötä menemättä operationaaliin yksityiskohtiin. Huoltovarmuus tarkoittaa muun muassa yhteiskunnan jatkuvuudenhallintaa turvaamalla elintärkeät toiminnot. Selonteon mukaan perustarpeiden turvaaminen on edelleen keskiössä,

mutta myös uudensuunniin uhkiin varautuminen on keskeinen osa tämän päivän huoltovarmuustyötä.

Näitä uudensuunniin uhkia ovat esimerkiksi hybridivaikuttaminen ja disinformaation levittäminen suomalaisille. Medialiitto korostaa, että hybridivaikuttamisen ja disinformaation torjunnassa media-alalla ja erityisesti riippumattomilla tiedotusvälineillä on keskeinen rooli. Parhaiten disinformaatiota torjutaan varmistamalla, että yhteiskunnassa on vastavoimana tarjolla elinvoimaista ammattimaista paikallista, alueellista ja valtakunnallista tiedotusvälineiden tuottamaa luotettavaa tietoa.

Selonteon mukaan huoltovarmuus rakentuu pitkälti kriittisillä sektoreilla toimivien yritysten kyvystä sietää kriisi- ja häiriötilanteita sekä palautua niistä nopeasti. Suomessa huoltovarmuustyö perustuu julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin yhteistyöhön.

Selonteko listaa median esimerkiksi yhteiskunnan kannalta kriittisistä palveluista ja tuotannosta. Medialiitto kannattaa kirjausta. Selonteossa todetaan myös, että medialla on merkittävä rooli, kun viestinnällä tuodaan varmuutta ja luottamusta viranomaisten toimintaan ja varautumiseen. Medialiitto pitää kuitenkin valitettavana, että näistä kirjauksista huolimatta media-alan elinvoiman säilyttämistä ja vahvistamista ei kuitenkaan oteta selonteossa huomioon.

Medialiitto muistuttaa, että suomalainen media-ala on kriisitilanteessa enintään niin vahva ja kyvykäs tukemaan kansalaisten tiedonsaantia sekä torjumaan hybridiuhkia ja informaatiovaikuttamista kuin mitä se on normaalioloissa. Siksi media-alan elinvoimasta on pidettävä huolta jatkuvasti ja pitkäkestoisesti.

Valmiuslain uudistamisesta

Viranomaisten toimivaltuuksia poikkeusolojen aikana sääntelee valmiuslaki. Selonteon mukaan huoltovarmuuden kannalta olennaisin valmiuslaissa määritellyistä poikkeusoloista on väestön toimeentulon tai maan talouselämän perusteisiin kohdistuva erityisen vakava tapahtuma tai uhka, jonka seurauksena yhteiskunnan toimivuudelle välttämättömät toiminnot olennaisesti vaarantuvat.

Oikeusministeriö on käynnistänyt huhtikuussa 2022 valmiuslain kokonaisuudistuksen. Medialiitto pyytää saada tulla kuulluksi hyvissä ajoin valmiuslain kokonaisuudistushankkeessa. Uudistuksessa on ensiarvoisen tärkeää varmistaa, että tiedotusvälineiden toimintavapautta ei poikkeusoloissakaan kohtuuttomasti rajata ja että tiedonsaanti viranomaisten toiminnasta varmistetaan myös poikkeusoloissa.

Lukukohtaisia kommentteja

Luku 2: Kansainvälinen yhteistyö

EK:n tavoin Medialiitto pitää tärkeänä, että kriittisen infrastruktuurin määrittämis- ja tunnistamistyö toteutetaan mahdollisimman ripeästi, sillä se on

turvallisuuden ja huoltovarmuuden turvaamisen ehdoton edellytys. Suomen vahvuutena on luottamukseen ja vahvaan sitoutumiseen perustuva huoltovarmuussyhteistyö, jossa yritykset ovat aktiivisesti mukana ja pääasiassa muista syistä kuin siitä, että lainsäädäntö tähän velvoittaa. Nykytilanteessa varautumiseen ja turvallisuuteen kohdistuu kuitenkin enenevässä määrin sääntelyä, mikä johtaa helposti siihen, että yritysten resurssit menevät vaatimustenmukaisuudesta huolehtimiseen ja paremmasta varautumisesta huolehtiminen jää toissijaiseksi. Medialiiton näkemyksen mukaan sääntelyn kiristämisen sijaan parempaan turvallisuuteen ja varautumisen tasoon pitäisikin pyrkiä muilla keinoilla. Esimerkiksi direktiivien kansallisessa täytäntöönpanossa tulisi lähtökohtaisesti pyrkiä minimiharmonisointiin eikä ainakaan käyttää kansallista liikkumavaraa tiukentamalla kotimaista lainsäädäntöä verrattuna muihin EU-maihin.

Luku 3: Huoltovarmuuden toimintaympäristön kehitys ja sen vaikutukset

Medialiitto yhtyy EK:n näkemykseen siitä, että huoltovarmuuden toimintavaihtoehtojen kartoitusta ja kehittämistä koskevaa valmistelutyötä tulee tehdä laajapohjaisesti niin, että elinkeinoelämän toimijat, mukaan lukien media-ala, ovat alusta alkaen mukana. On tärkeä tunnistaa millaiseen tilannekehitykseen nykyinen sääntelykehikkomme, kuten huoltovarmuuslainsäädäntö, vastaa ja miltä osin sitä tulisi kehittää. Osa tästä työstä tulee tehdä valmiussääntelyä uudistamalla, sen sijaan osa tästä työstä tapahtuu normaaliaikojen toimivaltuuksiin ja toimintaedellytyksiin liittyvää sääntelyä kehittämällä. Tämä jaottelu on tärkeää siksi, että kynnys valmiuslain käyttämiseen säilyy jatkossakin korkealla.

Luku 5: Huoltovarmuuden toimintamalli

Selontekoluonnoksen olennaisimmaksi puutteeksi Medialiitto näkee, ettei siinä ole riittävästi huomioitu ei-materiaalista varautumista. Sektorikohtaisesta näkökulmasta luonnoksen puute on, että siinä ei tunnisteta erityisesti median roolia osana kokonaisvarautumista.

Medialla ja lehdistönvapaudella on tärkeä tehtävä paitsi kriisinkestävydessä myös luotettavan tiedon jakajana ja enenevästi disinformaation torjijana. Myös viranomaistiedottaminen nojaa toimiviin tiedotusvälineisiin muun muassa valmiuslaissa. Ilman vahvaa, elinvoimaista lehdistöä Suomen on mahdotonta kattavasti torjua hybrdivaikuttamista.

Median ja tiedon huoltovarmuuden roolin huomioiminen osana suomalaista huoltovarmuuskokonaisuutta on suuri vahvuutemme ja kansainvälisesti

ainutlaatuista. Median ja tiedon huoltovarmuudella vastataan tehokkaasti ajankohtaisiin informaatioyhteiskunnan haasteisiin. Tämän tulisi nousta selonteossa selkeästi esille. Journalistinen media (päätoimittajavastuun alainen ja Journalistin ohjeisiin sitoutuneet tiedotusvälineet) ja muu media on myös tärkeä erotella keskenään. Jälkimmäisen mediatyyppin ilmiöitä on kyettävä seuraamaan.

Selontekoluonnoksessa tulisi nostaa selkeämmin esille se, että huoltovarmuusorganisaatioon kuuluvien poolien toimintaa suunnitellaan ja toteutetaan nimenomaan elinkeinoelämävetoisesti. Poolit keräävät tietonsa suoraan elinkeinoeläältä ja toimivat Huoltovarmuuskeskuksen tilannekuvan pohjana. Yritysvetoinen poolitoiminta on kansallisen huoltovarmuusjärjestelmän vahvuus pohjaten toimivaan julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyöhön.

Luku 7. Huoltovarmuuden kehittämislinjauksia

Huoltovarmuuden taloudellisten resurssien kehittämisessä on tärkeä tunnistaa, että poolien resurssit eivät ole kasvaneet samassa suhteessa kuin Huoltovarmuuskeskuksen hallinnolliset resurssit. Elinkeinoelämävetoiset poolit ovat varsinkin koronapandemian aikana olleet huoltovarmuustyössä avainasemassa, ja siksi myös poolien asemaa tulisi vahvistaa silloin kun Huoltovarmuuskeskuksen resursseja lisätään tai uudelleenallokoidaan.

Huoltovarmuusrahastosta ei tule rahoittaa sellaisia sektoriministeriöiden hankkeita tai huoltovarmuustoimintoja, jotka kuuluvan valtion budjetin kautta rahoitettavaksi. Sama koskee Huoltovarmuuskeskukselle annettavia lainsäädäntötehtäviä, jotka eivät sille lain mukaan kuulu. Pidämme tärkeänä, että laissa mainitaan tehtävät selkeästi ja niistä sekä niiden rahoituksesta pidetään kiinni.

Medialiitto ry

Jukka Holmberg
toimitusjohtaja

Riikka Tähtivuori
johtaja, elinkeinopolitiikka

Medialiitto on media-alan ja graafisen teollisuuden yritysten edunvalvontajärjestö. Jäsenjärjestömme ovat Aikakausmedia, Graafinen Teollisuus, RadioMedia, Suomen Kustannusyhdistys ja Uutismedian liitto. Yhdessä edustamme noin 600:aa yritystä uutismedian, aikakausmedian, kirjojen ja oppimateriaalin kustantamisen sekä painamisen, radio- ja tv-toiminnan ja jakelun alueilla. Jäsenyrietykset työllistävät Suomessa suoraan noin 20 000 henkilöä, ja liiton edustamien toimialojen yhteenlaskettu liikevaihto on noin 3,1 miljardia euroa.